

BADIIY ADABIYOTSHUNOSLIKDAGI DETEKTIV JANR TUSHUNCHASI VA ULARDA UCHRAYDIGAN “QOTIL OBRAZI” (“CHO‘QINTIRGAN OTA” ASARI MISOLIDA)

Latipova Soniya Shokir qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

O‘zbek va xorijiy tillarni o‘qitish markazi o‘qituvchisi

Annotatsiya. Maqola detektiv janrining badiiy adabiyotshunoslikdagi tushunchasi va uning xususiyatlarini tahlil qilishga bag‘ishlangan. “Cho‘qintirgan ota” asari misolida qotil obrazining qanday qilib janrning asosiy elementlaridan biri sifatida tasvirlanishini o‘rganadi. Maqolada detektiv asarlarda qotilning psixologik va ijtimoiy portreti, uning motivatsiyalari va jinoyatga yo‘l qo‘yish sabablari chuqur tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: detektiv janri, qotil obrazlari, badiiy adabiyotshunoslik, jinoyat motivatsiyasi, psixologik portret, ijtimoiy kontekst, uslubiy yondashuvlar.

ПОНЯТИЕ ДЕТЕКТИВНОГО ЖАНРА В ЗАВОДСКОЙ ЛИТЕРАТУРЕ И ОБНАРУЖЕННЫЙ В НИХ ХАРАКТЕР «УБИЙЦЫ» (НА ПРИМЕРЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ «КРЕСТНОГО ОТЦА»)

Латипова Соня Шокировна

Ташкентский государственный экономический университет

Преподаватель Центра обучения узбекскому и иностранным языкам

Аннотация. Статья посвящена анализу понятия детективного жанра в художественной литературе и его характеристикам. На примере произведения “Крестный отец” исследуется, как образ убийцы представляет собой один из ключевых элементов жанра. В статье подробно анализируются психологический и социальный портреты убийцы в детективных произведениях, его мотивации и причины совершения преступления. Ключевые слова: детективный жанр, образы убийц, художественная литературоведение, мотивация преступления, психологический портрет, социальный контекст, стилистические подходы.

CONCEPT OF THE DETECTIVE GENRE IN FACTORY LITERATURE AND THE CHARACTER OF «THE KILLER» FOUND IN THEM (IN THE EXAMPLE OF THE WORK OF «THE FATHER OF THE GODFATHER»)

Latipova Sonia Shokirovna

Tashkent State University of Economics

Teacher of the Center for Teaching Uzbek and Foreign Languages

Annotation. The article is dedicated to analyzing the concept of the detective genre in literary criticism and its characteristics. Using the work “The Godfather” as an example, it explores how the image of the murderer serves as one of the key elements of the genre. The article provides an in-depth analysis of the psychological and social portrait of the murderer in detective works, their motivations, and the reasons for committing a crime. It also showcases the author’s stylistic approach and use of artistic tools in creating the image of the murderer. The analysis of the work discusses the artistic possibilities of the detective genre and its impact on readers.

Keywords: detective genre, images of murderers, literary criticism, crime motivation, psychological portrait, social context, stylistic approaches.

Kirish. Ishning maqsadidan kelib chiqar ekanmiz badiiy asar tili uni o‘quvchiga ta’siri haqida to‘xtalib o‘tishimiz asosiy maqsadlardan biri hisoblanadi. Ushbu o‘rinda adabiyotshunos olim Ibrohim Hakkulov juda o‘rinli ta’kidlaganidek, haqiqiy adabiyot – san’atkorlik zavqi ila yaratilgan asardan boshqa bir narsa emas. Uning bilan to‘g‘ridan to‘g‘ri munosabat o‘rnatishiga shaxsiy taasurot va tasavvurni yuzaga keltiradi. Biroq hech qanday adabiy matn muayyan bir usul, tushuncha va haqiqatga tayanilib o‘qilmaguncha, o‘z-o‘zidan tuyg‘u va fikr uyg‘otolmaydi [3;305]. Maqola asosan, detektiv asarlar haqidagi kitobxonlarni darhol mazmun va muammolarning chuqurliklariga tortib kirishi orqali

ham o'zining murakkab syujetlari va kutilmagan burilishlari bilan, har doim o'quvchilarni hayajonga solib kelgan. Sirli voqealar, gumonlanuvchilar ro'yxati va aqlni charxlovchi yechimlar bilan, detektiv adabiyoti janri tarixda o'z o'rniga ega. Agata Kristidan Artur Konan Doylegacha, detektiv yozuvchilari o'zlarining esselari orqali adolat va haqiqat tushunchalarini qayta shakllantirganlar. Bundan tashqari, psixologik chuqurlik, adrenal ortishi va intellektual jumboqlar - bularning barchasi zamonaviy detektiv asarlarining ajralmas qismlari hisoblanadi. Ushbu maqolada, Mario Pyuzoning "Cho'qintirgan ota" asari orqali detektiv asar va undagi "qotil" obrazi haqida ma'lumotlar berib o'tiladi.

Adabiyot tahlili. Badiiy asar haqida so'z borar ekan, tilning bevosita uch xil bir-birga aloqador tomonini qayt etib o'tish zarur bo'ladi: adabiy til, jonli so'zlashuv til va badiiy til.

1) Adabiy til grammatik me'yorlarga bo'ysundirilgan, qat'iy talaffuz normalariga ega bo'lgan jonli xalq tilidagi har xilliklarni bir xillikka olib kelgan tildir

2) Jonli so'zlashuv tili yoki umumxalq tilida grammatika va orfoepiya qoidalariga doim ham amal qilinavermaydi, emotsional leksika va frazeologiya, sheva elementlari, kasb-hunar leksikasi, jargonlar va boshqalardan keng foydalaniladi;

3) Badiiy til esa jonli so'zlashuv tiliga asoslangan, adabiy til bilan chambarchas bog'langan, hammaga tushunarli bo'lgan, "so'z ustalari tomonidan pardoqlangan, sayqal berilgan poetik tildir [2;159].

Aynan shunday, ijodkorning uslubi uning til birliklaridan foydalanish tarzida, morfologik shakllar va sintaktik qurilmalarni tanlashda, shuningdek boshqa ko'plab jihatlarida namoyon bo'ladi. Bu uslubiy tanlovlar nafaqat matnning tili va ohangini, balki o'quvchilarga ta'sir qilish usulini ham belgilaydi. Har bir yozuvchi yoki shoir o'zining noyob tilini yaratadi, bu esa uning asarlarini boshqalardan ajratib turadigan noyob belgi bo'lib xizmat qiladi.

Jahon adabiyotshunoslaridan venger adabiyotshunosi namoyondalaridan Tibor Kiyostxeyn detektiv asarlarni quyidagicha tasniflab bergan:

1. detektiv-jumboq (Artur Konan Doyle);
2. tarixiy-detektiv (D.Karr);
3. ijtimoiy-detektiv (D.Seyers);
4. politsiya tarixi (E.Uolles);
5. realistic detektiv (E.S.Gardner);
6. naturalistic detektiv (S.D.Hammet);
7. adabiy detektiv (J.Simenon)[4;P.134].

Tibor Kiyostxeynning detektiv adabiyotni tasniflashi juda qiziqarli va o'ziga xos yondashuvni aks ettiradi. Har bir tur o'ziga xos estetikasi va kitobxon tajribasini taklif etadi, bu esa detektiv janrining boy va rang-barangligini ta'kidlaydi.

Rus adabiyoti izlanuvchilari so'nggi 90-yillardan boshlab zamonaviy adabiyotga qo'l ura boshlashdi. Hozirgi kunda, "zamonaviy adabiyot" yo'nalishlarini rivojlanishida izlanishlar olib borayotganlardan namuna sifatida M.A.Chernyakni aytishimiz mumkin. Rus adabiyotida bundan tashqari A.Adamov, G.Andjaparidze, V.Rudnev, A.Vulis, I.Bannikova, O.Antsiferova, S.Kovalevlar detektiv janrlarda o'z faoliyatini olib borganlardan hisoblanishadi. A.Adamovs "Detektiv janri mening eng sevimli janrlarimdan biri" deya E.Po, G.K.Chesterton, V.Kollinslarning detektiv janrning "klassik" sidan ilhomlangan tarzda o'z fikrlarini namoyon etadi. Adamov detektiv asarlarning mahshur ekanligining uchta asosiy sabablarini ko'rsatib bergan. Birinchidan, detektiv asarlar syujetlarining markaziy qismida maxfiylik o'rin oladi. Ikkinchidan, to'laqonli shahar bilan bog'liq bo'ladi asosan rivojlangan. Sababi, kitobxonlarning ko'pchiligi fuqarolarni tashkil etadi va ular o'zlari atrofida nimlar sodir bo'layotganligini, oldinda qanday xavf-xatar turganini va ularning dushmanu-himoyachilari kim ekanliklari haqida ma'lumotga ega bo'lishadi. Uchinchi sababiga keladigan bo'lsak, ikkinchidan farqli o'laroq, asar ijtimoiy muammollarni ortida naqadar qaltis va mashaqatlili bilan tabiiy va takrorlanmasligi ega ekanligi bilan kitobxonni o'ziga jalb etadi [1].

Muhokamalar. Detektiv asarlarning muhim xususiyatlari haqida kengroq va aniqroq tushuncha berish uchun, har bir belgini batafsilroq ko'rib chiqamiz:

1. Jinoyat yoki sir;
2. Detektiv yoki tergovchi;
3. Tergov va yechim.

Bu jarayon, o'quvchilarga nafaqat qoniqish hissini beradi, balki ularni asarning murakkabligi va yozuvchining mahoratiga tasanno aytishgaham majbur qiladi. Detektiv asarlarning ushbu uch asosiy

belgisi, ularni boshqa janrlardan ajratib turadigan, o'quvchilarni jalb qiladigan va ularning qiziqishlarini uyg'otadigan xususiyatlardir. O'quvchilar, detektiv yoki tergovchi bilan birgalikda sirni hal qilish jarayonida ishtirok etish imkoniyatini topishadi, bu esa ularni hikoyaga yanada chuqurroq jalb qiladi va ularning qiziqishini uyg'otadi.

Jahon adabiyotshunosligi tajribasida detektiv asarlarni konkret muallif ijodiy prinsplariga tayangan holda mavzu va adabiy metodlar nuqtayi nazaridan tasniflash tajribasi ham bor. Bundan detektiv asarlar tasnifining faqat mavzu doirasiga ko'ra amalga oshirish to'la ma'noda o'zini oqlamasligiga oydinlashadi.

Detektiv asarlar jahon adabiyotshunoslarining mavzusi va adabiy metodlari orqali o'rganilganda, konkret muallifning yaratuvchi prinsiplari va yondashuvlarini hisobga olgan holda tasniflash yanada aniq va to'liq tasavvur beradi.

Badiiy asarlarda detektivlik xususiyatini namoyon etish voqealikning ko'lami va tabiatida asosiy vazifani bajaradi. Shu sababdan, adabiyot tarkibidagi detektiv janr deyish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Tom ma'nodagi detektiv asar quyidagi xususiyatlarga ega bo'lishi lozim:

1) dalillar to'liq va mukammal bo'lishi, qidiruv so'nggida o'quvchi mustaqil xulosa chiqara oladigan darajada yetarli ma'lumotni qamrab olishi;

2) voqea kechadigan shart-sharoitlarning o'qituvchi uchun tanish, real model bilan mosligi;

3) obrazlar, personajlar holat va xarajatlarida ayniyat moslikning mavjudligi;

4) an'anaviy obrazlar mantig'iga putur yetkazmaslik, ya'ni hikoyanavis va izquvarning jinoyatchiga aylantirishning mumkin emasligi;

Asarda yuksak axloqiy, ma'naviy ideallarning talqin etilishi. Asar yomonlikning yazoga hukm qilinishi va adolat tantanasi bilan yakun topishi [10;38].

Izlanishlar jarayonida detektiv janrning tarixiy shakllanishi uchta muhim omil doirasida paydo bo'lgan, degan xulosaga keldik. Bularni shartli ravishda, ma'naviy-ma'rifiy, ijtimoiy-falsafiy, adabiy-badiiy omillar tarzida tansif etdik [10;39]. Detektiv asarlarda asosan o'quvchining diqqatini tortadigan jinoyat sodir etgan qotil kim ekanligi va uni izquvar yoki politsiya tomonidan kim ekanligini topishi asar yoki filmning kulminatsion nutqasi sifatida qaraladi.

Qotil obrazi. Odam o'ldirilgan personajning abstraktlashgan funksional mohiyati ifodasi – qotil deb ataladi. Ushbu nominatsiya detektiv adabiyotda “qotillik” doirasida harakat qilib belgilangan faoliyatini amalga oshiruvchi personajga nisbatan qo'llaniladi. Binobarin, qotil bajaradiga rol bo'yicha identifikatsiya qilindi. Muayyan detektiv asarlarda bu rolning diskursiv ahamiyati konkretlashgan rol nominatsiyalari murderer, criminal, maniac yordamida amalga oshiriladi. Shula orasida eng ko'p qo'llaniladigan turi murderer hisoblanadi.

Badiiy asar muallifi qotilni abstraktlsh tirar ekan, bu jarayonda qotilning portretini qotillik yuz bergan vaziyatdan keyib chiqqan xolda tasvirlaydi. “Cho'qintirgan ota” romanida Vito Korleone – qotil. U birinchi Fanuchchini o'ldiradi, undan keyin shaxsan o'zi odam o'ldirganmi aniq emas, asar davomida bunday ma'lumotlar haqida so'z bormaydi [10;76].

“Cho'qintirgan ota” Mario Pyuzo tomonidan yozilgan va keyinchalik Fransis Ford Koppola tomonidan film sifatida ekranlashtirilgan mashhur asardir. Asar, italyan-amerikalik mafia oilasi bo'lmish Korleone oilasining hayoti va jinoyat olamidagi faoliyati haqida hikoya qiladi. Vito Korleone, asarning markaziy qahramonlaridan biri sifatida, oilaning boshlig'i va “Godfather ya'ni Cho'qintirgan ota” sifatida tasvirlanadi. U qotillik va boshqa jinoyatlarni buyuruvchi sifatida ko'rsatiladi, lekin uning obrazida faqat qotil sifatida emas, balki adolatli va oqil rahbar sifatida ham tasvirlanadi. Vito Korleone o'z oilasini va yaqinlarini himoya qilish maqsadida ish tutadi, va uning harakatlari ko'pincha murakkab axloqiy masalalarni ko'taradi.

Vito Korleone obrazida qotillik va zo'ravonlik bilan bir qatorda, oila qadriyatlarini, hurmat va sadoqat kabi mavzular ham muhim o'rin tutadi. U, jamiyatda o'ziga xos adolat tizimini yaratishga urinadi, bu tizim ko'pincha rasmiy huquq tizimining adolatsizligi yoki samarasizligi tufayli paydo bo'ladi. Vito Korleone, o'zining adolatli va oqilona yondashuvi bilan, nafaqat jinoyat olamida, balki o'z oilasi ichida ham hurmat qozonadi. Uning qarorlari va harakatlari, shuningdek, oilaning boshqa a'zolari, jumladan uning o'g'illari Sonni, Maykl va Fredo, shuningdek, qabul qilingan o'g'li Tom Heygenning kelajagini shakllantiradi.

Don Korleone. “Cho'qintirgan ota” asarida Vito Corleone qotil sifatida tasvirlanishi bilan bog'liq muhim jumalarni topish uchun, avvalo, asarning ingliz tilidagi asl matnidan va keyin o'zbek

tilidagi tarjima shaklidan namunalar keltirish zarur. Buning uchun, Mario Pyuzo tomonidan yozilgan "Cho'qintirgan ota" kitobining ingliz tilidagi asl matnidan va uning o'zbek tilidagi tarjimasidan tegishli parchalarni keltirib o'tamiz:

"He is a businessman," Don said blandly. «I'm gonna make him an offer he can't refuse»[6;31].

Vito Korleonening qotil sifatidagi tasviri, muammolarni hal qilishda zo'ravonlikdan foydalanishga tayyorligini va qudratini namoyish etadigan sahnada ko'rinadi. Mario Puzo tomonidan yozilgan asarning o'zbek tilidagi tarjimasidan tegishli iqtibos:

– U ishbilarmon odam, - dedi Don zerikarli ohangda.

- Men shunday bir narsani taklif qilamanki, u qanday qilib ko'nganini sezmay ham qoladi[7;50]

Bu jumla, to'g'ridan-to'g'ri qotillik haqida gapirmasada, maqsadlarga erishish uchun, shu jumladan zo'ravonlikni ham, har qanday vositadan foydalanishga tayyorligini anglatadi. Bu uning qudrati va ta'sirini, hamda boshqalarda uyg'otadigan qo'rquvni tasdiqlaydi.

The Don was a real man at the age of twelve. Short, dark, slender, living in the strange Moorish-looking village of Corleone in Sicily, he had been born Vito Andolini, but when strange men came to kill the son of the man they had murdered, his mother sent the young boy to America to stay with friends[6;172].

Don o'n ikki yoshga to'lgandayoq katta kishi bo'lib qolgandi. O'rta bo'yli, bug'doyrang, qaddi qomati kelishgan bu yigitcha Sitsiliyaning ko'rinishidan Marvitaniya qishloqlarini eslatuvchi o'ziga xos qishlog'i Korleoneda yashardi. Uning ismi sharifi Vito Adolini edi. Kunlarning birida qishloqqa begona odamlar bostirib kirishib, otasini o'ldirib ketishdi. Keyin o'g'lini ham o'ldirmoqchi bo'lishganda onasi uni Amerikaga do'stlari oldiga qochirib yubordi[7;244].

Uning qotillikka qo'l urish masalasiga kelsak, yigirma besh yoshli Don Fanuchini o'ldirmaganda xotini va bollari ochlikda qolishlarini o'ylab bu vaziyatdan chiqish uchun qulay vaziyatni kutib yurgan Don o'z mantig'i bir jinoyatchini o'ldirish xisobiga oilasi hayotini saqlab qolish hamda boshqalarni bir zo'ravondan xalos qilishni o'ziga maqsad qiladi va buni uddasidan chiqadi.

Santino.Kitobxon ko'z o'ngida ham Santino Karleone-badkirdor va qotil, lekin beshavqat zolim sifatida tasvirlanmagan. U oilasi uchun yashadi va sha'ni uchun kurashib xalok bo'ladi. Muallif ham qahramonni ta'riflar ekan quyidagicha yozgan:

He got into fights, did badly in school and finally, Clemenza, who was the boy's godfather and had a duty to speak, came to Don Corleone one evening and informed him that his son had taken in an armed robbery, a stupid affair which could have gone very badly. Sonny was obviously the ringleader, the two other boys in the robbery his followers[6; 197].

Goh ko'chada bolalar bilan mushtlashib, goh maktabdan yomon baho olib kelardi. Bularning hammasi shu bilan tugadiki, kunlarning birida cho'qintirgan otasi sifatida Santino uchun mas'ul bo'lgan va sabr kosasi to'lgan Klemensa ortiqcha jim yurishni lozim topmay, bir kuni oqshomda Don Korleone oldiga kelib, uning o'g'li xunuk oqibatlariga olib kelishi mumkin bo'lgan ahmoqona ishda, qurolli talonchilikda qatnashganligini aytib berdi. Bu ishni Sonni boshlagan, ikki yigit unga sherik bo'lgan edi[7;283].

Ushbu ta'riflar orqali yoshligidan Sonnini jinoyat olamiga qadam qo'yganligi va uni bu yo'lni tanlaganligiga sabab esa otasining qilgan ilk qotilligiga guvoh bo'lganligi orqali muallif asarning keyingi satrlarda izohlab bergan. Garchi shunday bo'lsada, oilasi uchun hamma narsaga tayyor ekanligini va daxshatli o'lim topganligi kitobxonni ta'sirlantirmasdan qo'ymaydi:

The man in the darkened tollbooth opened fire and the shots caught Sonny Corleone in the head and neck as his massive frame spilled out of the car. The two men in front held up their guns now, the man in the darkened tollbooth cut his fire, and Sonny's body sprawled on the asphalt with the legs still partly inside. The two men each fired shots into Sonny's body, then kicked him in the face to disfigure his features even more, to show a mark made by a more personal human power[6;237].

Qorong'u do'kondagi odam o'q otdi. O'q tekkanda Sonni Korleonening jussador tanasi mashinaga osilib qolgandi. O'qlarning biri boshiga, ikkinchisi yelkasiga tegdi. Oldindan kelgan ikki kishi qurolini ko'tardi, do'kondagi odam o'q uzishni to'xtatdi. Sonning tanasi asphalt ustida yotar, faqat oyoqlari mashinaga ilashib qolgandi. Oldindagi mashinadan kelgan kishilar Sonning jonsiz jasadini o'q yog'dirib, ilma-teshik qilib tashlashdi, kallasiga tepib, afti-angorini tanib bo'lmaydigan xolga keltirishdi[7; 247]

Maykl. Asarda, Maykl Karleone dushmanlariga qarshi murosasiz kurash olib bordi. Uning joniga qasd qilmoqchi bo'lganlarni o'ldirdi. Agar u o'ldirmaganida, uni o'ldirishar edi va oila boshliqsiz qolar

edi. Maykl Donning o‘zi kabi sovuq va shafqatsiz edi, balki undan ham ko‘proq, va Besh oilaga qarshi urushning muvaffaqiyatli strategiyasini rejalashtirgan ham aynan Maykl ekanligini uning oqilona ish raqiblarini strategik jihatdan boshqarishda namoyon bo‘ladi, raqib mafiya boshliqlarini yo‘q qilishni ehtiyotkorlik bilan rejalashtirib, Korleone oilasining ustunligini ta‘minlaydi.

Bundan tashqari asarda qotil obrazi sifatida bir qator qahramonlar haqida ma‘lumot berib o‘tadigan bo‘lsak ulardan biri: Lyuko Brazi – jismonan baquvvat odam bo‘lgani bilan, aslida nochor odam. Muallif uni past bo‘yli, badbashara odam sifatida ta‘riflaydi. Uning ruxiyati shunday tasvirlanadiki, u hech narsadan qo‘rqmaydi [10;80].

Jerry Venger Va Kevin Munankuchli jinoiy oila ichida tashkil etilgan jinoyatchilik dunyosiga chuqur singib ketgan murakkab shaxslar sifatida ko‘rsatilishi mumkin.

Jerry Venger oila ichida aqlli, strategik va gumonsiz rejalashtirish qobiliyati uchun yuqori hurmatga sazovor bo‘lgan maslahatchi yoki eng yuqori maslahatchi sifatida tasavvur qilinishi mumkin. U ko‘p maxfiy operatsiyalarning miyasi bo‘lib, oilaning harakatlarini orqadan boshqarar edi. Uning xulqi tinch va yig‘ilgan bo‘lib, doimo bir necha qadamlar oldinga o‘ylardi, bu uni oila uchun o‘rnib bo‘lmas a‘zo qiladi.

Kevin Munan, Jerriga zid ravishda, sodiqligi va kuchli kuchi bilan tanilgan majburlaguvchi yoki qotil sifatida tasvirlanishi mumkin. Uning roli oilaning iflos ishlarini bajarishdan, qo‘rqitishdan tortib to‘g‘ridan-to‘g‘ri qotillikgacha bo‘lardi. Kevinning impulsiv tabiati tez-tez uni Jerrining hisoblangan strategiyalariga zid qo‘yar edi, lekin buyruqlarni bajarishdagi samaradorligi inkor etib bo‘lmas edi.

O‘z ixtiyori bilan qotillik ko‘chasiga kirganlardan biri Karlo Ritsi. Jismonan baquvvat bo‘lgan Karlo xomilador xotinini klataklab xuzur qiladi. Sotqinlik qilib, Santinoni Emiliyo Barzini odamlari qo‘ygan tuzoqqa tushiradi. Shunda ham u Korleonelar tarafidan xotinini urgani uchun emas, Santinoni sotgani uchun jazoga tortiladi [10;80].

Virgily Solotzo – an‘anaviy qotil sifatida tasvirlanmagan, balki ayyor va ambitsiyali giyohvand moddalar qiroli sifatida tasvirlangan bo‘lib, u tashkil etilgan jinoyatchilikka chuqur aralashgan. Uning laqabi “Turk” laqabi bo‘lib, bu uning heroin aloqalari va Turkiya opium maydonlariga bog‘liq. Solozzo strategik fikrlaydi, narkotik savdosi haqidagi bilimlaridan foydalanib, Korleone oilasi bilan sheriklik qilishni maqsad qilgan bo‘lib, himoya va siyosiy ta‘sir olishni ko‘zlagan qahramon sifatida tasvirlanadi. Solozzo harakatlari qonli mafiya urushini keltirib chiqaradi, bu uning keskin raqib sifatidagi rolini va uning harakatlari o‘ldiruvchi oqibatlariga olib kelishini ko‘rsatadi. U shafqatsiz shaxs sifatida tasvirlangan bo‘lib, uning qarorlari va harakatlari har qanday narxda o‘z giyohvandlik imperiyasini kengaytirish atrofida aylanadi. Solotzo Donning qabuliga kelganda ham undan murodi xosil bo‘lishiga to‘la ishonchi yo‘q edi. Unig kelishdan maqsadi “Chiqmagan jondan umid” qabilida bir urinib ko‘rish va bu yerdagi vaziyatni o‘rganib chiqish edi. Shu voqeadan so‘ng u uch oyga yaqin vaqtini Sonning fe‘li, nozik jihatlarini o‘rganishga sarfladi va natijada unga suiqasda uyishtirish Niyati qat‘iylashdi. Demak, bu Solotzo Don Karleoning nozik nuqtasini topgan. Bu nuqta – Donning o‘gli Sonni edi. Sonning bir og‘iz savoli Amerika jamiyatini daxshatga solga, ko‘cha tozalovchilarining har kuni bir nechta jasad yig‘ishtirib olar darjada oilaviy sindikatlar o‘rtasida urush boshlanib ketishiga sabab bo‘ladi.

Xulosa. Mario Pyuzo qotillik haqidagi kuzatishlari, bilimlari va xulosalarini ushbu asarda mahorat bilan qo‘llagan. Bunga uning uzoq yillar criminal jurnalistika bilan shug‘ullangani, Ikkinchi jahon urushida ishtirok etgani qo‘l keladi. U qotillik ro‘y bergandan so‘ng qotiling ichki kechinmalarini tasvirlamaydi, lekin shunday yo‘l tutadiki, qotilning nimani his qilayotganini kitobxon aniq sezib turadi.

“Cho‘qintirgan ota” asari detektiv janrida qotil obrazining murakkabligini namoyish etadi. Maqola detektiv hikoyalarida qotilning ijtimoiy va psixologik portretini tahlil qilish orqali janrning badiiy va ijtimoiy ahamiyatini ochib beradi. Asarda qotilning motivatsiyalari va jinoyat ortidagi psixologik omillar chuqur o‘rganiladi, bu esa janrning o‘quvchilar uchun ta‘sirchan va o‘ylantiruvchi bo‘lishiga olib keladi. Shu bilan birga, adibning qotil obrazini yaratishdagi mahorati, uslubiy nozikliklari va badiiy vositalaridan foydalanishi detektiv janrining estetik va psixologik jihatlarini yanada boyitadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Adamov A. My favorite genre is detective. 1980
2. Boboyev T. Adabiyotshunoslik asoslari. – T.: O‘zbekiston, 2002. – B 159.
3. I. Hakkulov. Badiiy matn tahlili va talqin muammolari (ilmiy to‘plam). Toshkent. 2012 – 305b.
4. Kyostheji, T. Detective’s anatomy – Budapest. 1989 – P.134

5. M.Puzo. Godfather: Copyright, 1969. – 400 p
6. M.Pyuzo. Cho‘qintirgan ota. Yangi Kitob: Toshkent. 2023 -526 b.
7. Mazin A. The Brilliance and poverty of the detective genre. 2009 <https://libking.ru/books/det-/detective/198429-aleksandr-mazin-blesk-i-nishcheta-detektivnogozhanra.html>
8. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi -T: “O‘zbekiston milliy ensiklopediya” Davlat ilmiy nashriyoti, 2002. – 553 b.